

ДАЙВА УЛЬБІНАЙТЕ

ВЕЛИКА ПРЕЗИДЕНТКА МАЛЕНЬКОЇ КРАЇНИ

Історія Далі Грибаускайте

*Переклала з литовської
Беатріче Белявців*

«НАШ ФОРМАТ» · КИЇВ · 2021

[Почитати опис, рецензію і купити на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

УДК 328-057.341-055.2(474.5)(092)

У 51

Ульбінайте Дайва

У 51 Велика президентка маленької країни. Історія Далі Грибаускайте / пер. з лит. Беатріче Белявців. — К. : Наш Формат, 2021. — 256 с. : іл.

ISBN 978-617-7866-74-8 (паперове видання)

ISBN 978-617-7866-75-5 (електронне видання)

Якщо Маргарет Тетчер прославилася як Залізна леді, то Даля Грибаускайте — як Сталева магнолія. Волелюбна, прямолінійна, справедлива, з блискавичною реакцією і впевненим голосом — такою запам'ятали литовську президентку.

Ця книжка — історія сильної лідерки, яка знає ціну собі та своїй державі, обстоює національну гідність і вибудовує власну діяльність на суспільних цінностях. Навіть коли залишається сама проти олігархів і корупціонерів, Кремля і Вашингтона, противників і вчорашніх соратників.

УДК 328-057.341-055.2(474.5)(092)

Книжку перекладено за підтримки юридичної групи LCF та особисто Анни Огречук й Артема Стоянова

Перекладено за виданням: Дайва Ульбінайте. *Nustokim krūpčiot. Prezidentė Dalia Grybauskaitė* (Vilnius, Tyto alba, 2019, ISBN 978-609-466-399-4).

Використані фотографії: Робертас Дачкус, с. 13, 16, 19, 22, 24, 25, 28, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 42, 43, 47, 61, 67, 81, 89, 94, 95, 99, 114, 116, 125, 130, 131, 132, 134, 137, 152, 157, 161, 162, 164, 167, 169, 185, 189, 197, 218, 221, 225, 226, 228, 229, 231, 240, 248, 249; Джоя Гунда Барисайте, с. 60, 68, 70, 77, 84, 85, 106, 109, 121, 129, 140, 142, 146, 154, 156, 158, 160, 181, 208-1, 209, 211, 215, 220, 232; Владимирас Івановас, с. 104; особистий архів Далі Грибаускайте, с. 29, 30, 54, 56, 128, 143, 145, 149, 151, 153, 216; архів Канцелярії президента Литовської Республіки, с. 40, 51, 57, 208-2, 238, 243, 245.

Усі права застережено

© Daiva Ulbinaitė, 2019

© Tyto alba, 2019

© Михайло Палінчак, фото на обкладинці, 2021

© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2021

ISBN 978-617-7866-74-8 (паперове видання)

ISBN 978-617-7866-75-5 (електронне видання)

[Почитати опис, рецензію і купити на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

Зміст

Любі українці!	8
ПЕРЕДМОВА	10
I РОЗДІЛ	
Планка Далі Грибаускайте	15
II РОЗДІЛ	
Таємничий «ПРОЄКТ»	49
III РОЗДІЛ	
Відкриття перших днів. Побажання і напади Олігархів	63
IV РОЗДІЛ	
Правосуддя по-іншому	79
V РОЗДІЛ	
Енергетичні Олігархи	101
VI РОЗДІЛ	
За правду	127
VII РОЗДІЛ	
Абетка для Президента-початківця	139
VIII РОЗДІЛ	
Як багато (не) може Президент	171
IX РОЗДІЛ	
Ніхто не стусатиме Литву	199
Замість епілогу	251
Від любих українців	252

*Все життя я була іншою.
У всьому. І в політиці також.*

Даля Грибаускайте

Любі українці!

Три десятиліття тому Литва, виборовши незалежність, стала міцною і самостійною державою, якій довіряє світ і якою ми самі пишаємося.

Перетворення радянської системи на європейську демократію не було легким, оскільки доводилося терпеливо рухатися вперед складним шляхом перебудов, боротьби з корупцією та олігархічним свавіллям, витримати енергетичні блокади та шантаж, опиратися військовим загрозам, що постійно поставали перед нами. Рішення та самовизначення були складними не лише для керівників країни, але й для кожної людини в Литві.

Однак ми знали, що наші кроки визначають майбутнє країни, розуміли, що свобода — це відповідальність самостійно будувати таку Литву, про яку ми мріяли. Ніхто інший за нас цього не зробить. І цей шлях ніколи не закінчиться, ми щодня вчимося жити вільно, нам самим визначати долю своєї держави.

Усе це необхідно пройти й Україні. Я була разом із вами, коли ви обрали європейське майбутнє, — революція на Майдані показала всьому світові вибір українського народу і прагнення звільнитися. У досягненні політичної, енергетичної та економічної самостійності вкрай важлива і позиція керівника країни, його мотивація та здатність служити своєму народові, а не панувати чи наживатися коштом інших.

Неможливо боротися з корупцією, обкрадаючи інших чи наживаючись на шкоду державі та роздаючи посади «своїм», неможливо закликати когось обороняти державу, коли сам вибрав тиху гавань, і з повними кишнями золота ти не можеш просити народ затягти пояски. Ніколи не вдасться заслужити повагу і в намаганні когось угодити. Служіння своїй країні вимагає особистого прикладу.

Я і литовський народ дуже добре знаємо, що таке окупація і якою цінною є свобода, тому ми всіма можливими способами підтримували вас, намагаючись згуртувати союзників, надаючи гуманітарну, експертну та військову допомогу. Я захищала вас усіма дипломатичними засобами, була посередником України на всіх міжнародних заходах, хоч би яким був опір чи напад у відповідь і хай би чого мені це коштувало.

Я завжди знала, що, захищаючи Україну, я захищаю Литву, оскільки неможливо почуватися безпечно, коли твої брати в небезпеці.

Ця книжка — про мій найяскравіший досвід і ухвалені рішення, про вчителів, про життєві та політичні уроки, які, я маю надію, дозволять зрозуміти випробування, котрі випали на долю Литви та на мою особисту. Хотілося б вірити, що ця книга допоможе українському народові зміцнити віру в себе та посилити вимоги до керівництва своєї країни.

Хай живе Литва! Хай живе вільна Україна!

*Президентка Литовської Республіки (2009–2019)
Даля Грибаускайте*

Передмова

З президенткою Литовської Республіки Далею Грибаускайте я працювала десять років — обидві її каденції з 2009 по 2019 рік, окрім піврічної перерви 2014-го, коли суд розглядав справу про розкриття державної таємниці. Таємниця полягала в тому, що Росія готує інформаційні атаки проти Литви і незабаром викладе компромат про президентку Далею Грибаускайте.

Проте ця книжка — не історія про одну секретну довідку. Вона про набагато більшу для всіх таємницю, про Далею Грибаускайте — першу жінку-президентку в історії Литви. Мені випала доля працювати поруч із лідеркою світового масштабу і стати свідком важливих подій та ухвалення визначних рішень, зовсім зблизька побачити багато процесів, які відбувалися в нашій державі, і відчутти їх на собі. Життя поруч із Грибаускайте було повним нетипових рішень, невияснених обставин, несподіваних розв'язок, а також відкриттям несподіваних рис її характеру, відмінного стилю керування та іншої риторики. Не хотілось би, щоб усе це кануло в забуття, а люди так і не дізналися, що і як відбувалося в нашій державі, якою президентка була в політиці, як їй вдалося здобути пошану сильних світу цього, що допомогло вистояти під час помсти корумпованої олігархічної системи, і якою бачили цю жінку в повсякденному житті ми. Ніхто — ні президентка, ні хтось інший в офісі президента — не вів щоденника, тому чимало подій та деталей доводилося відтворювати за робочими записами, розповідями та спогадами колег, свідків подій, міністрів, керівників іноземних країн, журналістів, а також самої президентки.

Оригінальна назва книги «Годі здригатися» — це легендарні слова, які сотні разів президентка повторювала радникам,

політикам, правозахисникам і навіть самій собі. Ці слова для нас стали не просто приказкою, в них була ціла філософія життя, ціннісний фундамент, а інколи — ключ до розв'язання проблем. Багатьох із нас вони надихнули на сміливість діяти, братися за неможливе і повірити в себе. Попри те, що безстрашна правда і смілива постава безліч разів, мов бумеранг, повертала лавину нападів та бруду, докорів, запрограмованих політичними конфліктами, ці непохитні принципи президентки дали вагомі дивіденди у розвитку державності, досягненні прозорості правозахисної системи, у міжнародному визнанні, а також солідні результати, щоб зробити помітною саму країну.

У цьому документальному портретному нарисі описані події, явища та рішення епохального для держави десятиліття (наважуюсь так визначити), також відповіді на запитання, які страхи мучили правозахисні органи і про яку правову систему мріяла президентка, чого не врахували енергетичні олігархи, якою була планка політичної культури Грибаускайте і як саме сила особистості розширює обмежені конституційні права президента.

Книжка сторінка за сторінкою розкриває таємницю лідерства президентки Литовської Республіки Далі Грибаускайте та її уроки національної гідності: чому не пили шампанського разом із Бараком Обамою в Празі, хто нажився на розміщенні тюрми ЦРУ в Литві та як купована дружба стала неприйнятною. Тут знайдете, що про нашу президентку говорять керівники Європейського Союзу, США, НАТО та міжнародні журналісти, чому, коли Даля Грибаускайте брала слово, канцлерка Німеччини Ангела Меркель припиняла писати повідомлення в телефоні й, підвівши голову, уважно слухала, а також що означали «вітання» від президентки і що розчулювало Сталеву магнолію. Книжка розкриває ціну лідерства, побудованого на суспільних цінностях, коли залишаєшся сам проти кланів правозахисної системи, олігархів та корупції у владі, проти Кремля, Вашингтону і навіть проти соратників.

Я уклала цю книжку з думкою про те, що кожен, проаналізувавши досвід нашої президентки, набув би відваги жити все ж по справедливості, щоб мозок, зіпсутий лестощами, жадібністю та страхами, оздоровлявся, щоб ми не почувалися незначними і безсилими, щоб ніхто не намагався розвернути назад колесо історії. А ще — щоб, обираючи своїх лідерів чи підтримуючи їхні дії, завжди задумувалися, чому саме їм довіряємо власну державу. «Годі здригатися» — це заклик до того, щоб насмілитися самим узяти відповідальність за свою країну.

ПЛАНКА ДАЛІ ГРИБАУСКАЙТЕ

Годі здригатися!

Підкреслено спокійно, навіть із трохи насмішкуватим поглядом, так повторювала президентка. Навіть коли обставини були вкрай несприятливі, президентка слів не добирала — чітко визначала проблему, наголошуючи, що свого рішення не змінить, навіть коли це, безсумнівно, вдарить по її рейтингах. Те, що рішення справді складне і потребує поміркованості, видавало лише прокручування браслета наручного годинника на зап'ясті. А потирання нігтя вказівного пальця — це знак, що вона більше не слухає, і значить, розмова закінчена.

Тоді наші діалоги звучали приблизно так.

- Можна було б і більш дипломатично...
- Годі нюні розпускати.
- У нас немає відповіді...
- То придумайте, знайдіть аргументи.
- Буде ще більший опір, от побачите, як вони намагати-муться у будь-який спосіб применшити вашу роль...
- Ну й нехай, передавайте їм мої «вітання».
- Вас змусять поступитися...
- Час покаже, хто мав рацію.
- Ми втратимо союзників...
- Значить, вони того варті.
- Нас ввели в оману, ми запізно дістали інформацію...

- Авжеж... результат не пояснює причину.
- Вони змінили своє рішення...
- Їм невідомо про те, чого вони не знають. Тому їм легше.

Думайте про людей, напишіть так, щоб вас зрозуміла бабуся біля кіоску, — перекласти складні поняття на звичайну людську мову і пояснити це зрозумілими словами було лейтмотивом роботи обох каденцій Далі Грибаускайте. «Чого боїтеся? Ви щось поцупили? Чи обдурили? Чи зрадили? То чого боїтеся?» — повторювала вона свій збентежений певними обставинами команді.

Утім, люди багато чого боялися: боялися розчарувати інших, дати хибну пораду, запізнитися чи зарано вистрілити, а ще — не влучити, не знати відповіді, бути осміяними, боялися наторочити нісенітниць на радіо, перед камерами, остерігалися шантажу. «Я ще раз повторюю: годі здригатися», — цю фразу президентка повторювала нам сотні разів упродовж десяти років. Страх вона вважала такою собі капітуляцією.

- Станеться так, як було того разу...
- І що ти пропонуєш? Промовчати?

100-річний
ювілей
інституції
президента
Литви.
День
відкритих
дверей.
04.04.2019р.

Президентка не мовчала. На все, що відбувалося в нашій державі та навколо неї, вона реагувала відверто, сміливо і давала нещадну відсіч. Однак лише тоді, коли була в належній готовності. Вона уважно й ретельно аналізувала ситуацію та добирала відповідні слова.

Тестування аргументами

«Не розпорошуйте увагу на рутину. Визначте свої цілі», — президентка окреслила кілька чітких напрямів, які вимагатимуть особливих зусиль, а решту вважала рутиною. Протягом десяти років основна робота проводилася за шістьма напрямками:

- більш прозора діяльність судів;
- боротьба з політичною та олігархічною корупцією;
- зміцнення енергетичної незалежності країни;
- розвиток зовнішньої політики шляхом просування інтересів країни та укріплення національної гідності;
- гарантія реальної військової безпеки;
- зменшення соціального відчуження населення, для чого ініційовано цільову кампанію «За безпечну Литву».

Доки рішення не ухвалено, двері президентки відчинені для всіх. З вагомими аргументами ти міг завітати будь-коли — не було необхідності окремо запитувати про дозвіл. Однак після ухвалення рішення ліпше не перечити — Даля Грибаускайте була непохитна. І це не сліпа впертість, а радше принципова позиція. Позаяк шлях до ухвалення рішення завжди був довгим.

Кожен ранок починався з такого собі тестування аргументами. Президентка бажала суперечки, навіть сутички. Інколи, задля отримання найкращого результату, вона зіштовхувала лобами двох радників з однієї галузі, а коли з'являлися дві різні думки, вирішувала самотійно. Для тих, хто на попередній службі звик уникати гострих кутів, відкритих, емоційних чи публічних

суперечок, робота з Далею Грибаускайте спочатку виявлялася серйозним викликом. «Працювати разом із нею означало, що в тебе немає права не знати», — розповідає колишній головний радник президента, керівник групи зовнішньої політики Дарюс Семашка. Відповіді «не знаю» бути не могло. А це непросто, бо потрібні були швидкі відповіді на запитання, а її здатність блискавично реагувати насправді стала викликом для всіх людей в її оточенні. Вона хотіла почути іншу думку, тому ранкові наради скликалися не лише для того, щоб дізнатися загальну інформацію, яку кожний із нас мусив надати і почути її відповідь. Вона хотіла почути різні думки, дискусію, щоб визначити об'єктивну інформацію і зробити вибір. Насправді вона потребувала тієї іншої думки, проте ніколи не приставала до неї, коли тобі не вдавалося аргументувати, а лиш ретельніше обмірковувала власні доводи. Зі слів Дарюса Семашки, президентка перевіряла себе, чи сильні аргументи радника, чи її власна думка достатньо обґрунтована. Все зважувала, а тоді вирішувала, і завжди самотійно.

Однак коли ми самі вірили у свою ідею, переконували і президентку. Це бувало складно, втім, можливо. Зазвичай з першого разу майже завжди ми чули від неї «ні», бодай для того, щоб самим краще все обмірковувати, чи справді варте уваги те, що ми пропонуємо. Якщо цінність і мета відповідають потребам, третя спроба буде вдалою. Необхідно було не лише належним чином підготувати зміст та форму презентації своєї ідеї, підібрати для цього потрібні слова, але й вдалий момент. Треба було переконати її в тому, що питання турбує не лише тебе, воно важливе і для народу Литви. Коли президентка у це вірила, вона до останнього захищала задум. Адже президент, якому небайдуже і якому «є діло», потужно гуртує довкола себе людей.

Аргументи завжди були важливі, а загальні роздуми на президентку не впливали. Коли вона бачила, що ти не до кінця розбираєшся у справі, не знаєш подробиць, не було жодних шансів її переконати. Тут сліпе переконування не допомагало. «Ми якось посварилися... сталося так, що не я, а президентка вийшла з кабінету... “Я не бажаю більше слухати”, — сказала

Кожна ранкова нарада з головними радниками — тестування аргументами власної команди

і вийшла. Я усвідомив, що це вже злам», — згадує головний радник, керівник групи зовнішньої політики Неріюс Алексеюнас, який того разу так і не зміг переконати президентку відвідати захід з іноземними гостями у Колонній залі в самій резиденції.

Деколи наші ранкові наради завершувалися на високих децибелах. Коли думки кардинально розходилися, ми ще раз сідали, записували всі свої аргументи і відсилали президентці. «Насправді вона завжди все ще раз переглядала, — підтвердив головний радник, керівник групи внутрішньої політики Міндаугас Лінге. — Я усвідомив, що інколи це більш продуктивно, оскільки і ти сам заспокоювався, і президентка могла обміркувати твої думки з того чи іншого питання без спонтанної реакції. Ти знав, що рішення буде ухвалено, втім, ти зробив все, що хотів і вважав за потрібне».

Ми всі знали головне: президентка не має нічого проти жодного з нас, інакше подала б у відставку. Вона так поводитися задля кращої якості та результату, могла з кожного витиснути максимум і навмисно це намагалась робити. Тому ми теж що-сили витискали з себе ту якість. Відповідати стандартам Далі Грибаускайте стало справою самооцінки кожного. Якщо ти

не зміг підготувати заходу на належному рівні, презентувати його чи переконати, що це важливо, — це твої проблеми. Задля помітки у робочому розкладі чи фотографії президентка не робила нічого — у всьому мусить бути сенс, а ще ліпше — користь для Литви. Навіть більше — для неї було важливо не лише заглибитися у проблему, для неї було необхідністю довіряти своїм радникам, своєму близькому оточенню, щоб потім не перевіряти ще раз весь матеріал до того, як поставити підпис. Тому ми і намагалися максимально визначити головне в кожному питанні чи позиції. Ми мусили самі вірити в те, що подавали президентці.

«Якби настав такий день, коли ти засумнівався б у своїй пораді, вважав би її нічого не вартою, — він би був твоїм останнім днем. Я завжди казала і повторювала своїм колегам: або ти найкращий, або йди працювати куди-інде. Найкращий не в цілковитому розумінні, а той, хто може найкраще зробити те, що мусить зробити», — узагальнює специфіку роботи з Далею Грибаускайте головна радниця, керівниця групи з правових питань Раса Светікайте. «Не завжди твоя думка повинна відповідати думці керівника чи бути схожою, однак принципові речі та цінності не мають різнитися. І ти мусиш у це вірити. Лише тоді можеш ухвалювати рішення разом. І що більше тобі довіряють, то дужче відчуваєш свою відповідальність і знаєш, що не можеш розчарувати не лише ту людину, але і зрадити спільну ідею». Зі слів Раси Светікайте, якщо не вірити в людину, з якою працюєш, не зможеш із нею працювати.

Оскільки реакція президентки завжди блискавична, було необхідно відповідально підбирати аргументи і подавати первинну інформацію. У серпні 2015 року на пресконференції у Віліямпольському будинку соціального піклування поспішне коротке повідомлення радника, без пояснень обставин, про застрелену в спину дитину під час затримання контрабандистів вмить вилилося в емоційну публічну заяву щодо надмірних і недоречних дій прикордонників. З іншого боку, Даля Грибаускайте не любила й інформаційних простирадл — їй не підсунеш сотні обґрунтувань чи пояснювальних листів. Вона

намагалася зрозуміти суть справи, а суть будь-якого питання вміститься на одну сторінку. На другій можна зазначити лише важливі деталі. Тому ми мусили навчитися ретельно відсіювати, що головне, а що ні.

«У нас нема такої кількості *think tank*, тобто мозкових центрів, чи фахівців необхідної компетенції в наших установах, щоб все розтовкмачувати і розписувати належним чином. Особливо це стосується інституцій, пов'язаних з економікою та енергетикою. Адже в нашій роботі завжди вистачало чорної аналітичної роботи. Ми мусили самі вникнути у справу, скоротити, «переварити» і підготувати потрібні аргументи для президентки», — згадує свою роботу з Далею Грибаускайте колишній головний радник із питань економіки Неріюс Уренас.

Кожен мусив бути аналітиком у своїй галузі. Однак головне було знайти спосіб сказати правду, навіть коли це не сподобається президентці, яка прагнула швидких рішень. Сама президентка теж змінювалася впродовж своїх каденцій. Спочатку переконати її в чомусь було набагато складніше, особливо коли мова йшла про юридичні питання, бо правничі тлумачення та умовиводи їй здавалися нудними і нецікавими. Вона вважала, що, коли вже знаєш рішення, то не варто псувати його різними бюрократичними термінами, втім, із часом усвідомила, що необхідно все обґрунтовувати юридично і строго керуватися конституцією. Саме тому вона консультувалася з правниками, навіть коли рішення було незначне. А згодом ми навіть дивувалися тому, як вправно вона сама вживала юридичні терміни в інтерв'ю, немов справжня юристка.

Президентка вчилася не лише в кожного радника, але й у кожної зустрінутої людини та з кожної пережитої ситуації. «Я просто хочу мати для рішення якомога більше об'єктивної інформації, щоб рішення були більш якісними і не робили сорому Литві. Ця справа стосується відповідальності», — стверджувала президентка.

Попри те, що деякий час у суспільстві створювали публічну думку, ніби президентка потребує не радників, а «схвалю-

вальників», насправді було не так — кожне рішення з'являлося лише після того, як було вислухано безліч різних людей і сто разів перевірено можливі реакції. Коли не вистачало аргументів радників, вона просила покликати зовнішніх експертів або переказати їхню думку. Ми намагалися поспілкуватися і порадитися з політологами, різними політиками, експертами та всілякими фахівцями, щоб почути якомога ширше розмаїття думок, бо коли варишся у власному соку, справді втрачаєш почуття реальності. У критичних ситуаціях ми запитували думку навіть у найбільших критиків президентки.

Інколи консультації з питань конституційного права нам надавав колишній голова Конституційного суду Литовської Республіки, теперішній суддя Європейського суду з прав людини Егідіюс Куріс, за порадами до якого звертаються багато політиків. Він розповідає, що здатність президентки почути здивувала навіть його: «Нам доводилося небагато спілкуватися безпосередньо, втім, мене вражало те, що чують, про що я кажу. Необов'язково потім щось робити конкретне, але я і не надаю чітких пропозицій. Головне те, що мене почули». Егідіюсу Курісу доводилося спілкуватися з безліччю політиків, і, з його

Грибаускайте
не браку-
вало уваги
від ЗМІ

слів, часом так траплялося, що людина його не чула або хотіла почути лише те, що підтверджувало її думку з того чи іншого питання, або намір так чи інакше розв'язати проблему. «Якщо мене просять лише про одне — схвалити якусь пропозицію когось із політиків щодо внесення змін у той чи інший закон або в якесь положення в законі, я уникаю відповіді, оскільки відчуваю їхнє бажання скористатися мною і в якій-небудь розмові подати її як аргумент, що Куріс теж так вважає і підтримує таку позицію. У спілкуванні з президенткою ніколи такого не було. Коли її цікавила моя думка, вона її чула. Що робила з тим далі — її справа. Вона керівник держави, і рішення за нею».

Не плавайте на поверхні, інвестуйте у знання, з'ясуйте докорінно суть питання, будьте уважні до деталей, майте розбіжні думки, не беріть слова без підготовки і ніколи не брешіть — ось так формувала президентка наші будні у роботі з нею. Через це обізнаність завжди була перевагою президентки. Її вимогливість до себе і до оточення давала результати і вражала. А це сформувало очікування і людей, і журналістів — Даля Грибаускайте не може не знати відповіді чи не мати рішення.

Інвестувати було необхідно не лише у свої знання, але і в знання журналістів. Президентка дотримувалася позиції, що добре проінформовані ЗМІ допомагають державі, а хибні інтерпретації виникають від незнання або нашої нездатності пояснити. Оскільки не все можна пояснити публічно, тому неофіційні зустрічі з журналістами, політологами та оглядачами, що проводилися на засадах взаємодовіри у форматі *off the record*, стали частиною роботи не тільки президентки, а й кожного радника. Ми відповідали без замовчувань на всі, у тому числі й на незручні запитання, пояснювали причинові зв'язки та називали всі деталі. Такі зустрічі організовувалися до кожної важливої події, перед тим як подати закон чи накласти на нього вето, напередодні кожного візиту за кордон.

Ясна річ, були і такі журналісти, які не шукали відповідей і ні про що не запитували. Можливо, політика їхньої редакції не дозволяла їм бути об'єктивними до президентки. Позаяк

об'єктивну незамовну критику президентка цінувала і вчилася від неї. Пильність журналістів та висока планка вимог до президентки змушувала підтягуватися всіх. Ми знали, що публічний простір не пробачить їй навіть незначної похибки. Отже, позиція президентки мала бути коротка, чітка, влучна, ціннісна і непохитна. Саме тому вона від своєї команди вимагала не лише професіоналізму, а й порядності. Важко повірити, наскільки в країні великий дефіцит людей, які б поєднували в собі ці дві якості.

«Понад усе не люблю брехунів і крадіїв, а ще пияків і ледарів. А все решта, мабуть, можна пережити», — жартує президентка. У її присутності ми не могли збрехати навіть у дрібницях, а якщо і намагалися викрутитися, вона казала: «Не заливай, іди вникати в справу. Завжди краще сказати, що не знаєш і все з'ясуєш, ніж намагатися викрутитися», — говорила вона радникам і політикам.

Не любила президентка і підлесників, а похвалу сприймала скептично. «Не люблю, коли мене хвалять. Навпаки — від свого оточення, від рідних я б хотіла почути, що потрібно поліпшити, удосконалити, а не компліменти та похвалу. Я не довіряю їй.

Битва
сніжками
у вну-
трішньому
дворіку
прези-
дентської
резиденції

Мед і лохина від президентки для емігрантів, які повернулися. Старт акції «Вибирай Литву». 22.08.2017 р.

Я хочу, щоб мені допомогли стати ще кращою, щоб працювати ще ліпше. Саме такої допомоги мені треба, а не заспокоєння. Кожному з нас відомо, що таке відносна доброта чи відносна якість. Ми мусимо їх покращувати. Тому я потребую допомоги не похвалою, а зауваженнями», — наполягала президентка.

Мало хто чув колись похвалу чи подяку і від неї. Хіба що за свіжу ідею. «Моє похвальне слово не надмірне, навпаки, воно помірне, обмірковане. Втім, я завжди намагаюсь нагадувати собі: не забувай — важлива насамперед людина. Інколи здається, що добре зроблена робота — це обов'язок, бо вважаю, що як працюю я сама, так має працювати й інший, однак усі люди різні. Я надто мало кажу людям добрих слів чи подяк... Інших це приголомшує, я знаю. Проте коли людина витримала мою школу і мій темп, тоді вона може працювати будь-де і з будь-ким, і вона стане насправді вартим уваги професіоналом». Президентка нам теж повторювала: попрацюєте зі мною і зможете працювати будь-де — вам буде легко.

«Доклади серця», — говорила президентка, коли опускалися руки, бо доводилося по п'ять разів щось переробляти. Однак найгірше було не переробляти по п'ять разів чи те, що

весь твій матеріал опинявся у смітнику через невдале перше речення. Найгірше було, коли президентка не казала нічого. Це означало, що справа безнадійна, і вона вже нічого від тебе не очікує, усе робитиме сама.

Ми знали, що в нашій роботі дрібниць не буває. У кожную справу необхідно вкладати знання і серце, хай би що це було: висловлення співчуття, нагородження, призначення, звільнення, саджання дерев, коментар чи просто цитата. Ми жартували: потрібно зробити так, щоб навіть повідомлення про збирання врожаю картоплі набуло загальнодержавного значення.

Ще нам було відомо, що процес президентку мало цікавив, — роби, як знаєш, головне — результат. Перед тим як його подати, необхідно все ретельно перевірити. А ще важлива швидкість. Ми мусили спрацьовувати швидше за електронну пошту, тому часом доводилося покладатися на перше відчуття та інтуїцію. Керівник відділу державного протоколу Донатас Кушліс сам переконався, що від неї повідомлення з відповіддю приходять швидко, тож відповідати треба ще швидше. Під час роботи за кордоном це перетворювалось на справжній виклик, і не завжди вдавалося, бо не весь час зв'язок був якісним, тому повідомлення не приходили миттєво. Інколи ми навіть не встигали прочитати, а вже вимагалася відповідь. Те «швидше за електронну пошту» іноді перетворювалось на курйози. Якось опублікували співчуття президентки раніше за повідомлення про смерть відомої людини. В оточенні президентки слова «зараз» не існувало, тільки слово «негайно».

Коли комітет з питань бюджету та фінансів сейму розслідував причини економічної кризи 2009 року, надіслали свої вісім запитань і президентці. Ми сіли і почали аналізувати події десятирічної давнини. Наші роздуми довго не тривали, оскільки — дзень! — прийшов електронний лист від президентки з відповідями.

«Працювати зі мною буде нелегко, але цікаво», — попередила нас Даля Грибаускайте, коли вона у перші дні своєї роботи на посаді президента, щоб ближче познайомитися, збрала всіх

радників у Портретну залу поруч зі своїм робочим кабінетом. Обидва пункти підтвердилися на сто відсотків — справді було нелегко, але дуже цікаво.

Безкоштовний фрагмент закінчився. Бажаєте читати далі?

[Велика президентка](#)
[маленької країни](#)
Історія Далі Грибаускайте
Дайва Ульбінайте

Купити